
ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

УДК 657.2

*Левченко Н.М.,
д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту,
Нікітченко М.В.,
Запорізький національний технічний університет*

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІНИ СТРОКУ КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Постановка проблеми. Організація діяльності кожного без виключення підприємства передбачає наявність основних засобів, які є головним елементом матеріально-технічної бази. Вони виступають важливим об'єктом функціонування підприємства, що характеризує його інвестиційну привабливість, економічний потенціал та майновий стан. Отже, будь-які управлінські рішення щодо основних засобів та потреби їх відновлення мають бути достатньо виваженими.

Вагому роль у прийнятті управлінських рішень щодо відновлення основних засобів в умовах інвестиційної кризи, спаду виробництва та інфляції відіграє амортизаційна політика. Амортизаційна політика є політикою управління процесом відтворення основного капіталу, направлена на підвищення технічного рівня виробництва, запобігання надмірного зносу його активної частини, вдосконалення видової, технологічної і вікової структури основного капіталу, нарощування основного капіталу і обсягу випуску продукції, підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, максимізацію прибутку та активізацію інвестиційної діяльності підприємств [7, с. 66].

Одним із найвагоміших елементів амортизаційної політики підприємства в прийнятті управлінських рішень щодо відновлення основних засобів (ОЗ) є строк корисного використання, інформація щодо якого є надзвичайно важливою, оскільки передбачає встановлення строку корисності ОЗ з урахуванням цілого ряду внутрішніх і зовнішніх факторів. Отже, питання правильності визначення строку корисного використання об'єктів основних засобів є ключовим при прийнятті рішень щодо відновлення ОЗ і не втрачають своєї актуальності до тепер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці науково-методичних засад управління процесом відтворення основних засобів та з'ясуванню ролі амортизаційної політики у його фінансовому забезпеченні присвячені роботи багатьох вчених-економістів, таких як: А. А. Безуглого, З. Н. Борисенко, В. О. Вишневського, Н. Г. Виговської, Т. М. Власюк, В. І. Гринчуцького, В. Є. Козак, М. І. Крупки, О. Є. Кузьміна, Н. М. Левченко, О. О. Орлова, Л. В. Овод, Н. І. Омелянчик, Є. І. Помилуйко, Н. Ю. Потапова-Сінко, Ю. М. Стадницького та ін. Проте питання оптимізації амортизаційної політики підприємства в переважній більшості зводяться лише до вибору тих чи інших методів нарахування амортизації. Втім, питання щодо розробки чіткої методики визначення строку корисного використання основних засобів та його перегляду у разі виявлення ознак зменшення корисності залишаються до тепер поза увагою. Незважаючи на свою десятирічну історію, норми П(С)БО 28 так і не знайшли відображення в діяльності бухгалтерів-практиків, що насамперед пов'язано з відсутністю чіткого алгоритму дій, методичного забезпечення процедури зменшення корисності в рамках облікового процесу, а тому потребують уточнення і подальшого вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення існуючої методики визначення строку корисності основних засобів, встановлення її недоліків та здійснення пошуку шляхів удосконалення з метою створення умов більш повної реалізації відтворювальної функції амортизації, забезпечення ефективного відновлення основних засобів та сталого функціонування підприємства в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відновлення основних засобів є безперервним процесом їх відтворення шляхом придбання нових, реконструкції, технічного переозброєння, модернізації та капітального ремонту вже діючих. Основні цілі цього процесу – відшкодування зношених основних засобів, забезпечення у відповідності з виробничою програмою та потребами господарської діяльності, підтримання в робочому стані [11, с. 5].

Процес відновлення основних засобів включає наступні стадії (рис. 1):

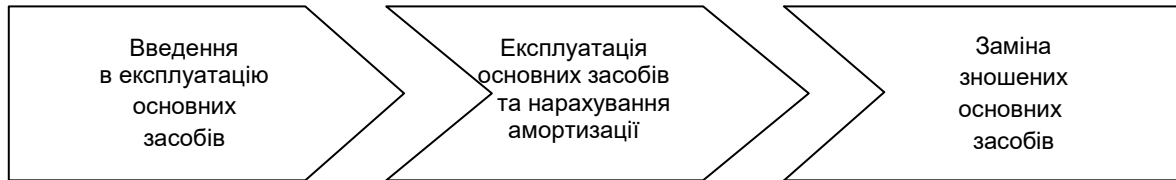

Рис. 1. Процес відновлення основних засобів

Джерело: розробка авторів

Важливим джерелом фінансування відновлення основних засобів загальновизнано амортизаційні відрахування. Порядок нарахування амортизації та її облік регулюється П(С)БО 7 «Основні засоби».

Згідно П(С)БО 7 амортизація - систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Об'єктом амортизації є вартість, яка амортизується (окрім вартості земельних ділянок, природних ресурсів і капітальних інвестицій) [4].

Відповідно до п.138.3 Податкового кодексу України (далі - ПКУ) розрахунок амортизації основних засобів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, встановлених підпунктом 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ, підпунктами 138.3.2-138.3.4 [6].

Нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта. Строк корисного використання (експлуатації) - очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг) [4].

Практика свідчить, що строк корисного використання об'єкта ОЗ супроводжується тільки суб'єктивними оцінками. Ні податкове, ні бухгалтерське законодавство не містить алгоритмів визначення цього строку. А отже, визначення строку корисного використання об'єкта залишається прерогативою виключно підприємства. І це є об'єктивним, адже той самий об'єкт основних засобів може на різних підприємствах мати різний строк корисного використання, що може бути пояснено різним набором факторів, які враховуватиме підприємство при розрахунках.

У пункті 138.3 ПКУ визначено основні фактори впливу, які необхідно урахувати при визначенні строку корисного використання (експлуатації), зокрема - очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності. Методика ж встановлення строку корисного використання залишилась поза увагою. З цієї причини серед практиків до тепер ведуться активні дискусії щодо варіантів його встановлення [6].

Зокрема, перший варіант визначення очікуваного терміну корисного використання, що пропонується науковцями, ґрунтується на накопиченому досвіді підприємства при експлуатації подібних активів.

Другий варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання згідно з технічними документами, що додаються до придбаного об'єкта основних засобів (якщо такі дані в них містяться). Однак і цей варіант не є ідеальним, оскільки він не враховує специфіку експлуатації одного і того ж об'єкта в різних умовах.

Третій варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання з урахуванням галузевих особливостей шляхом розробки класифікатора із глибокою деталізацією об'єктів ОЗ [5].

Останній - ґрунтується на визначенні терміну корисного використання у відповідності до пункту 138.3.3 статті 138 ПКУ за умови, що визначені мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів будуть використовуватись з урахуванням наступного:

- у разі, коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менші, ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені цим підпунктом;

- у разі, коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені цим підпунктом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку [6].

Цей варіант здавалось би є найпростішим, однак, незважаючи на простоту, подібні терміни не можуть враховувати специфіку окремого об'єкта основних засобів, не кажучи вже про умови його використання і моральний знос. До того ж допустимі строки корисного використання основних засобів, зазначені у ПКУ, варто визнати скоріше не мінімальними, а середніми або навіть значними, оскільки враховують лише фізичний знос і упускають моральний, який в умовах бурхливого науково-технічного розвитку стає все більшим [9, с. 98].

Зазначимо, що проблема визначення терміну корисного використання основних засобів не нова і полягає не стільки в чисто технічному способі його визначення, скільки в науковій (економічній) обґрунтованості. Оскільки чим коротший термін служби, тим вища норма амортизації - необхідно швидше відтворювати основні засоби і тому більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до собівартості продукції, що призводить до її збільшення. Чим триваліший термін, тим нижча норма амортизації, більший період відшкодування зносу і, отже, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. А це, звичайно, збільшує масштаби морального знецінення основних засобів.

Отже, виходячи з вищевикладеного, фізично можливий термін служби ОЗ не може бути основою для визначення терміну корисного використання і, відповідно, норм амортизації. Він повинен визначатися, виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути менше фізично можливого [8, с. 299], але в будь-якому випадку не бути менше від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи ОЗ пунктом 138.3.3 статті 138 ПКУ. Тож, вважаємо за необхідне перелік чинників визначення терміну корисного використання, поданий в П(С)БО 7, доповнити наступним чинником - економічно доцільним терміном служби ОЗ.

Економічно доцільний термін служби ОЗ має визначатись з урахуванням очікуваних економічних вигід та зменшенням з часом корисності ОЗ. Щодо розуміння поняття «економічних вигід», то слід наголосити, що ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р за № 996-XIV чітко визначено, що економічні вигоди – це потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів. Щодо розуміння сутності поняття «зменшення корисності», варто акцентувати увагу, що у чинних нормативних актах визначення даного поняття відсутнє. Зокрема, у тексті МСБО 36 (в офіційному українському перекладі) є визначення терміну «збиток від зменшення корисності» та немає тлумачення терміну «корисність активів». Водночас у національному П(С)БО 28, в свою чергу, надано визначення термінів «втрати від зменшення корисності» та «вигоди від відновлення корисності», але також не розкрито значення терміну «корисність активів» [2]. В П(С)БО 7 також мова йде про зменшення корисності, як втрату економічної вигоди в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування, проте визначення терміну «корисності» відсутнє. За такої ситуації виникає потреба перейти до вивчення генезису даного поняття.

Термін «корисність» ввів англійський вчений Ієремія Бейтам. Проте його твердження щодо даного поняття мало певну невідповідність, тому економісти тривалий час намагаються змінити його. Відомий російський економіст М. Х. Бунге пропонував використовувати термін «годність» (придатність). Французький економіст Ш. Жид пропонував термін «бажаність». Термін «бажаність» підтримував також відомий американський економіст і статистик І. Фішер. Він вказував на перевагу антоніма «небажаність» порівняно з «безкорисністю» чи ще гірше - з «антикорисністю». Однак термін «корисність» пережив своїх критиків і використовується до нині [3].

На нашу думку, під «корисністю активів» слід розуміти сукупність матеріальних благ чи економічних вигід, отриманих внаслідок використання тих чи інших активів. Оскільки ключовим критерієм визначення корисності є очікування майбутніх економічних вигід, то у міжнародних і національних стандартах термін «зменшення корисності активів» доречно замінити на термін «зменшення економічної вигоди».

До того ж, як наголошує Яцунська О. С., якщо звернутись до англійського оригіналу міжнародного стандарту IAS 36 «Impairment of Assets» [1], назва якого українською мовою, з точки зору автора цієї публікації, перекладається як «погіршення активів», а «impairment loss» – як «збиток від погіршення». Іншими словами, в міжнародному англійському тексті немає словосполучення «зменшення корисності активів» та терміну «корисність» – вони існують лише в українському офіційному перекладі (до речі, російською мовою IAS 36 «Impairment of Assets» перекладено як МСБУ 36 «Обесценение активов»). Отже, в міжнародному стандарті йдеться про погіршення активів, яке призвело до зменшення майбутніх економічних вигід від їх використання [10, с. 81], що це раз підкреслює правильність розуміння під «корисністю активів» сукупності матеріальних благ чи економічної вигоди, отриманих внаслідок використання тих чи інших активів.

Корисність активу зменшується, коли балансова вартість активу перевищує суму його очікуваного відшкодування. Перевірка на зменшення корисності згідно П(С)БО 28 та МСБО 36 може здійснюватись у кінці кожного звітного періоду (під час щорічної інвентаризації) або ж будь-коли протягом річного періоду за умови, що вона щорічно проводитиметься в той самий час.

Оцінюючи наявність ознак того, що корисність активу може зменшитися, суб'єкт господарювання має брати до уваги як мінімум наступні показники (рис. 2).

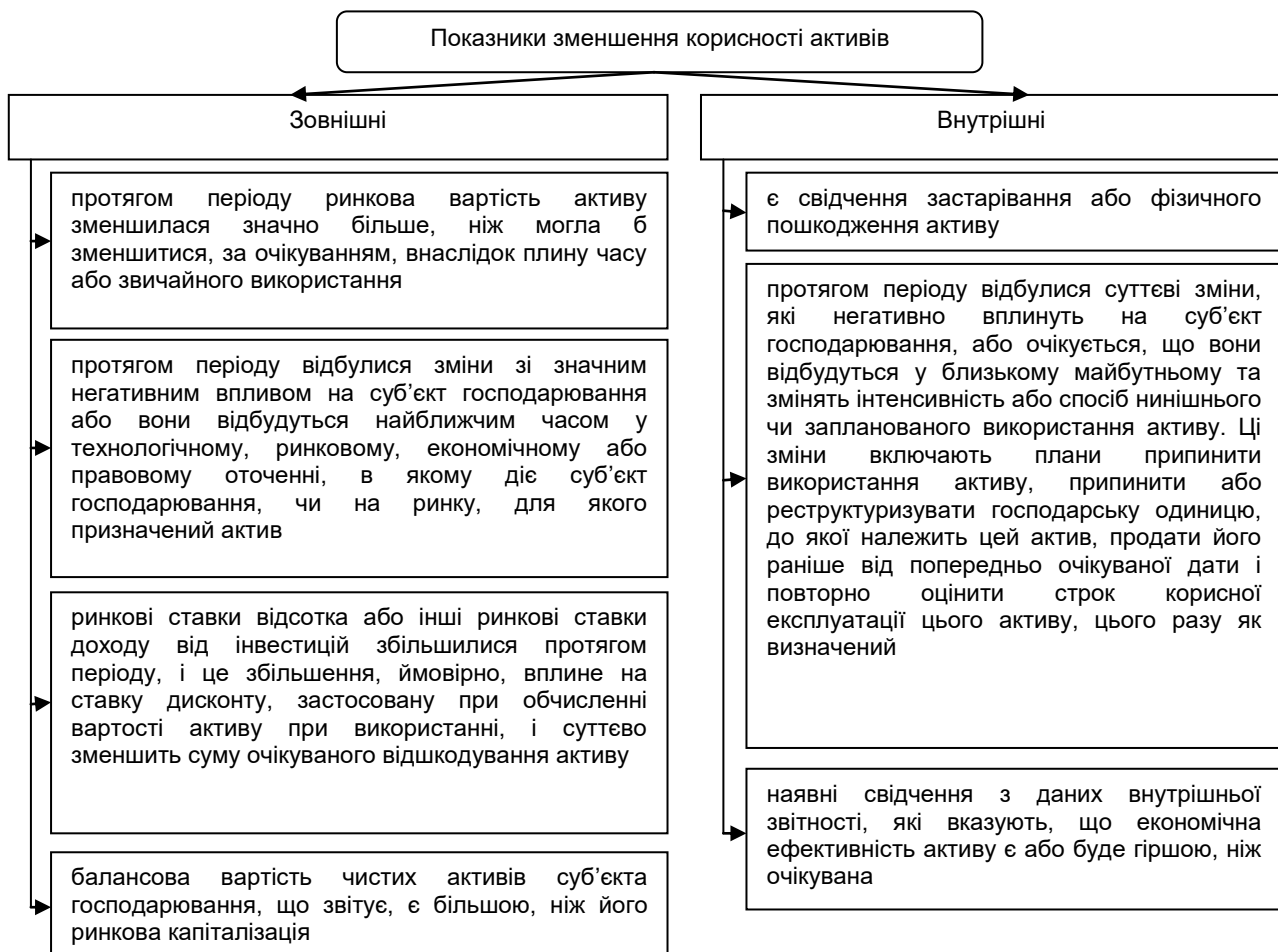

Рис. 2. Показники визнання наявності ознаки зменшення корисності активів
Джерело: розробка авторів за [1]

За умови існування хоча б однієї з поданих на рис. 2 ознак зменшення корисності, строк корисного використання може переглядатись за наступним алгоритмом (рис. 3). При цьому нарахування амортизації за новою ставкою при зміні строку корисного використання починається з місяця, наступного за місяцем такої зміни. Оскільки строк корисного використання (експлуатації), відповідно до вимог п. 138 ПКУ, встановлюється наказом по підприємству, то зміни строку також має бути внесені до облікової політики підприємства.

Окрім того, у разі, якщо в результаті аналізу з'ясується, що очікуваний строк корисного використання об'єкта основних засобів істотно відрізняється від попередніх оцінок, необхідно скоригувати їх балансову вартість, оскільки згідно вимог МСБО 36, суб'єкти господарювання зобов'язані обліковувати свої активи за балансовою вартістю (carrying amount), яка не перевищує суму їх очікуваного відшкодування (recoverable amount) внаслідок використання чи продажу.

Сума очікуваного відшкодування активу – це більша з двох величин: його вартості при використанні (value in use) та справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж (fair value less costs to sell). При цьому вартістю при використанні визнається теперішня вартість оцінених майбутніх грошових потоків, які, за очікуванням, виникнуть від активу або від одиниці, що генерує грошові потоки. Справедлива ж вартість мінус витрати на продаж - сума, яку можна отримати від продажу активу або одиниці, яка генерує грошові кошти, в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами, мінус витрати на продаж [1].

За умови, якщо сума очікуваного відшкодування активів є меншою за їх балансову вартість, ці активи визнаються такими, корисність яких зменшилась. При цьому, відповідно до П(С)БО 28 та МСБО 36, втрати від зменшення корисності визнаються з «одночасним зменшенням його балансової (залишкової) вартості», а негативна різниця між балансовою вартістю та сумою очікуваного відшкодування визнається збитком від зменшення корисності.

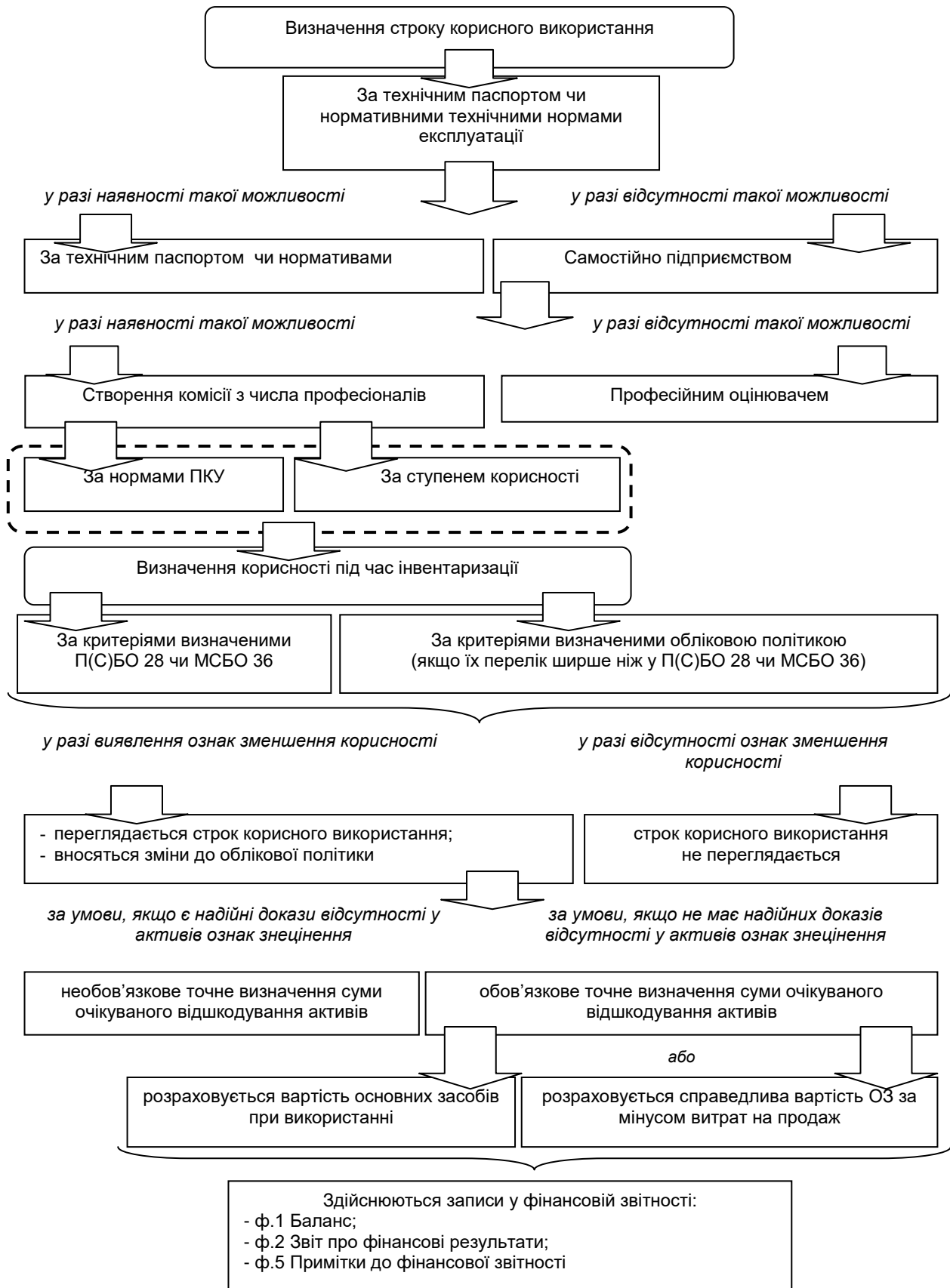

Рис. 3. Алгоритм визначення та перегляду строку корисного використання ОЗ у разі виявлення ознак зменшення корисності

Джерело: авторська розробка

Отже, зменшення корисності супроводжуються зміною балансової вартості основних засобів, що потребує внесення відповідних змін до ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан підприємства)» та ф. 5 «Примітки до фінансової звітності», а також зміною фінансового результату до оподаткування, що потребує відповідного відображення у ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Так, згідно п. 138.1 ст. 138 ПКУ, фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, та згідно з п. 138.2 ст. 138 ПКУ зменшується на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів у межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами дослідження приходимо до висновку, що ігнорування практиками П(С)БО 28 та МСБО 36 (як свідчить досвід) є необґрунтованим, оскільки відображення в обліку зменшення корисності основних засобів забезпечує:

- дотримання принципу обачності до визнання можливих втрат при складанні фінансової звітності;
- відображення у фінансовій звітності достовірних даних щодо реального стану основних засобів;
- можливість перегляд строку корисного використання;
- оптимізацію амортизації;
- ефективне управління процесами відновлення основних засобів та економічного розвитку підприємства.

Бібліографічний список

1. Зменшення корисності активів : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047.
2. Зменшення корисності активів : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.
3. Козмірчук А. Корисність в економічній теорії та проблема її виміру / А. Козмірчук [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kneu.edu.ua/ua/.../Kozmirchuk/>.
4. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00>.
5. Платонова І.А. Проблеми обліку основних засобів в Україні / І.А. Платонова [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-obliku-osnovnih-zasobiv-v-ukrayini/>.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Скоморохова С.Ю. Сучасна концепція амортизаційної політики підприємства / С.Ю. Скоморохова, С.М. Ніколаєнко, Л.В. Гейвич // Вісник Херсонського державного університету. - 2014. - № 4. - С. 65-67.
8. Скрипник М.І. Економічний зміст амортизації основних засобів та проблеми її нарахування в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки / М.І. Скрипник, Н.П. Похільюк // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. - 2013. - Вип. 25. - С. 297-306.
9. Черкасов О.О. Особливості використання та відтворення основних засобів у сільському господарстві / О.О. Черкасов // Держава та регіони. - 2015. - № 5(86). - С. 96-101.
10. Яцунська О.С. Облікова політика суб'єкта господарювання щодо об'єктів основних засобів у контексті імплементації МСФЗ / О.С. Яцунська // Статистика України. - 2016. - № 1. - С. 79-87.
11. Яшан Ю.В. Напрямок підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю.В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. - 2012. - № 22. - С. 1-6.

References

1. *Zmenshennia korysnosti aktyviv* [Impairment of Assets], *Mizhnarodnyi standart bukhgalterskoho obliku* 36 [International Accounting Standard 36], available at: http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047 (access date December 10, 2016).
2. *Zmenshennia korysnosti aktyviv* [Impairment of Assets], *Polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku* 28 [Regulation (Standard) 28], available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05> (access date December 11, 2016).
3. Kozmirchuk, A. "The usefulness of economic theory and the problem of measuring", available at: <http://www.kneu.edu.ua/ua/.../Kozmirchuk/> (access date December 11, 2016).

4. Osnovni zasoby [Fixed Assets], *Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7* [Regulation (Standard) 7], available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (access date December 12, 2016).
5. Platonova, I.A. "The problems of fixed assets in Ukraine", available at: <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-obliku-osnovnih-zasobiv-v-ukrayini/> (access date December 11, 2016).
6. Verkhovna Rada Ukrainy (2010), *Podatkovyi kodeks Ukrainy* [Tax Code of Ukraine], Zakon Ukrainy dated 02.12.2010 no. 2755-VI, available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (access date December 12, 2016).
7. Skomorokhova, S.Yu., Nikolaienko, S.M. and Heivych, L.V. (2014), "The modern concept of amortization policy of the enterprise", *Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, no. 4, pp. 65-67.
8. Skrypnyk, M.I. and Pokhiliuk, N.P. (2013), "The economic content of depreciation of fixed assets and problems of its accrual in conditions of socially oriented market economy", *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho ekonomiko-tehnolohichnoho universytetu transportu. Seriya: Ekonomika i upravlinnia*, Iss. 25, pp. 297-306.
9. Cherkasov, O.O. (2015), "Features of the use and reproduction of fixed assets in agriculture", *Derzhava ta rehiony*, no. 5(86), pp. 96-101.
10. Yatsunska, O.S. (2016), "Accounting policies of the entity's fixed assets in the context of the implementation of IFRS", *Statystyka Uktainy*, no. 1, pp. 79-87.
11. Yashan, Yu.V. (2012), "Directions increase efficiency reproduction and using of fixed assets", *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, no. 22, pp. 1-6.

Левченко Н.М., Нікітченко М.В. АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ СТРОКУ КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Мета - вивчення існуючої методики визначення строку корисності основних засобів, встановлення її недоліків та здійснення пошуку шляхів удосконалення для створення умов більш повної реалізації відтворювальної функції амортизації, забезпечення ефективного відновлення основних засобів та сталого функціонування підприємства в цілому.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальні та спеціальні методи дослідження, зокрема: метод теоретичного узагальнення та порівняння, який став підґрунтям вивчення методики визначення строку корисного використання основних засобів підприємства у відповідності до П(С)БО 28 та МСБО 36; логічний метод, методи індукції та дедукції, групування та узагальнення виступили основою доведення взаємозв'язку амортизаційної політики та строку корисного використання основних засобів підприємства; графічний метод використано при побудові алгоритму визначення та зміни строку корисного використання основних засобів; монографічний - при обґрунтуванні результатів дослідження.

Результати. Встановлено взаємозв'язок амортизаційної політики зі строком корисного використання основних засобів, що дозволило розробити алгоритм визначення та зміни строку корисного використання основних засобів, і таким чином забезпечити оптимізацію амортизаційної політики суб'єктів господарювання.

Наукова новизна полягає у розробці алгоритму визначення та зміни строку корисного використання основних засобів, що сприятиме створенню умов більш повної реалізації відтворювальної функції амортизації, забезпеченню ефективного та сталого розвитку підприємства.

Практична значущість. Основні положення даного дослідження у формі пропозицій та методичних рекомендацій можуть бути використані суб'єктами господарювання при визначенні чи зміні строку корисного використання основних засобів.

Ключові слова: амортизація, знос, амортизаційна політика, очікуваний термін корисного використання, зменшення корисності основних засобів.

Levchenko N.M., Nikitchenko M.V. ALGORITHM FOR DETERMINING OF THE USEFUL LIFE OF FIXED ASSETS

Purpose is study of existing methodology for determining of the term usefulness of fixed assets, establish its flaws and searching for ways to improve in order to create conditions for a full realization of reproductive function amortization, ensure effective recovery of fixed and stable functioning of the enterprise as a whole.

Methodology of research. In research process used the general and specific methods of investigation, including: the method of theoretical generalization and comparison study which was the basis for the methodology for determining the useful life of fixed assets according to R(S) 28 and IAS 36; the logical method, methods of induction and deduction, grouping and summarizing made the basis of proof of the relationship and depreciation policy term useful lives of fixed assets of the enterprise; graphical method used in constructing the algorithm for determining and changing life of the fixed assets and monographic - in the presentation of research results.

Findings. The relationship depreciation policy with useful life of fixed assets was established, which allowed to develop an algorithm for determining and changing the useful life of fixed assets and thus ensure the optimization depreciation policy entities.

Originality is the development of algorithm for determining and changing the useful life of fixed assets, which will help create conditions for a full realization of reproductive function amortization, ensure effective and sustainable enterprise development.

Practical value. The main provisions of this research in the form of proposals and guidelines can be used by business entities in determining or changing the useful life of the assets.

Key words: amortization, depreciation, amortization policy, expected useful life, impairment of usefulness of fixed assets.

Левченко Н.М., Никитченко М.В. АЛГОРИТМ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СРОКА ПОЛЕЗНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ

Цель - изучение существующей методики определения срока полезности основных средств, установления ее недостатков и осуществление поиска путей усовершенствования для создания условий более полной реализации воспроизводственной функции амортизации, обеспечения эффективного обновления основных средств и устойчивого функционирования предприятия в целом.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общие и специальные методы исследования, в частности: метод теоретического обобщения и сравнения, который стал основой изучения методики определения срока полезного использования основных средств предприятия в соответствии с П(С)БУ 28 и МСБУ 36; логический метод, методы индукции и дедукции, группировки и обобщения выступили основой доказательства взаимосвязи амортизационной политики и срока полезного использования основных средств предприятия; графический метод использован при построении алгоритма определения и изменения срока полезного использования основных средств, а монографический - при изложении результатов исследования.

Результаты. Установлено взаимосвязь амортизационной политики со сроком полезного использования основных средств, что позволило разработать алгоритм определения и изменения срока полезного использования основных средств, и таким образом обеспечить оптимизацию амортизационной политики субъектов хозяйствования.

Научная новизна состоит в разработке алгоритма определения и изменения срока полезного использования основных средств, что послужит созданию условий более полной реализации воспроизводственной функции амортизации, обеспечению эффективного и устойчивого развития предприятия.

Практическая значимость. Основные положения данного исследования в форме предложений и методических рекомендаций могут быть использованы субъектами хозяйствования при определении или изменении срока полезного использования основных средств.

Ключевые слова: амортизация, износ, амортизационная политика, ожидаемый срок полезного использования, обесценение основных средств.

УДК 657.37

**Гуля В.О.,
к.е.н., проф. кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Ковальчук Т.І.,
Дніпропетровський національний університет**

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОБЛІКУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. Власний капітал є економічною категорією, яка значно поширена в системі фінансового менеджменту підприємства. Водночас економічна сутність та еволюція цієї категорії свідчить про те, що вона була відома ще задовго до зародження механізму управління фінансами підприємств. Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми. Процес інвестування власного капіталу та залучення позикових коштів для отримання прибутку лежить в основі фінансової діяльності усіх суб'єктів підприємництва. Структура та ефективність використання власного капіталу підприємства безпосередньо впливають на формування добробуту його власників. Адже власний капітал підприємства є головним вимірювачем його ринкової вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми власного капіталу завжди були в центрі уваги економістів. Дослідженням його сутності як економічної категорії в теоретичному і практичному аспектах, його формуванням та використанням на підприємстві займалися вітчизняні та зарубіжні вчені в різні часи економічного розвитку країн. У сучасних умовах найбільш відомими розробками, присвяченими проблемам власного капіталу підприємства, є праці І. Бланка, Ю. Бріггема, Ю. Воробйова, О. Єфимової, В. Ковальова, В. Савчука, О. Терещенка, Д. Ван Хорна, Дж. Шима та інших учених-економістів. Однак ряд питань вимагають нового осмислення та вирішення в теорії і практиці фінансового менеджменту. Внаслідок цього дослідження теоретичних і практичних аспектів економічної сутності й особливостей формування власного капіталу підприємства та його структури стало метою наукової статті.